

«Hele skolen trenger ikke den oppmerksomheten»

Etniske minoriteters opplevelser av politiets skolebesøk på Oslos østkant

Randi Solhjell

(PhD), forsker, Politihøgskolen, Oslo

ransol@phs.no

Abstract

This article addresses the perceptions and experiences of young ethnic minorities in Oslo and their frequent encounters with the police at the high schools they attend in the eastern and southern suburbs. These police meetings are mainly aimed at preventing crime, such as drugs at schools, and building trust with students and staff. Scholars, however, have debated how frequent controls and policing in more deprived areas inhabited by a large proportion of minorities can have negative effects on procedural justice. In this article, I demonstrate that the youth attending these schools can experience fear, stigma and injustice in the heavy presence of police on a daily, weekly and monthly basis. I argue that these encounters between youth and the police are key to address in order to inform our understanding of mistrust towards the police and challenge strategies of policing.

Keywords:

Ethnic minorities, youth, police, trust, stigma

Introduksjon

Norsk politi nyter i stor grad høy tillit blant befolkningen i Norge. En undersøkelse fra Ipsos (2017) viser at 83 % av befolkningen har enten høy eller ganske høy tillit til politiet. Dette henger selvfølgelig sammen med at befolkningen føler at de lever i et trygt og sikkert samfunn (95 %) (ibid.). Men det framgår også i Ipsos' (2017) undersøkelse at befolkningen med innvandrerbakgrunn (begge foreldre har innvandret) føler seg signifikant mindre trygge enn majoritetsbefolkningen. Forskning utover Norges grenser har også vist at enkelte befolkningsgrupper har lavere tillit til politiet. Spesielt gjelder dette unge menn med etnisk minoritetsbakgrunn i mange vestlige samfunn (se for eksempel J. M. Gau & Brunson, 2015; Pettersson, 2013; Sollund, 2006). Dette er et tema som ofte blir diskutert i angloamerikansk litteratur (eksempelvis Brunson, 2007; Holdaway, 1996) og særlig med et kvantitativt og/eller et juridisk utgangspunkt (Bradford & Jackson, 2015; Murphy & Mazerolle, 2016; Van Craen & Skogan, 2015). En ny norsk studie med 7000 elever ved videregående skoler i Oslo, Akershus og Buskerud viser også at førstegenerasjons innvandrere med bakgrunn fra Asia og Afrika skiller seg ut med lavest tillit til politiet.¹

1. Anne Britt Djuve og Jon Horgen Fribergs forskning er foreløpig upublisert, men er diskutert på Fafos nettsider: <https://www.faf.no/index.php/om-faf/nyheter/item/tilliten-til-politiet-hos-elever-i-videregaende-skole>, lastet ned 3. april 2019.

Det er imidlertid begrenset kvalitativ forskning på nærliggende temaer i Norge som også preger syn på og tillit til politiet, nemlig hvordan unge menn og kvinner med minoritetsbakgrunn opplever møter med politiet. En av de få norske kvalitative studiene om dette er Sollunds (2007) forskning, som blant annet viser at tillit til politiet blant unge minoriteter handler om de ville søkt hjelp fra politiet hvis de trengte det, eller om de ser på politiet som hjelpere mer generelt. Her er det ulik erfaring som for eksempel at enkelte unge hadde negative opplevelser fra hjemlandet, og dermed fryktet politiet mer generelt, men også om unge som ofte erfarte å bli stoppet av norsk politi, og dermed dannet seg et mistillitsforhold til politiet. Når det gjelder sistnevnte, argumenterer Finstad (2018, s. 83) at kjernen i problemet med at de med minoritetsbakgrunn opplever å bli mistenkt og oftere stoppet av politiet, handler om «hvem politiet anser for å tilhøre *det norske vi*». Videre påpeker hun (s. 83) at disse erfaringene «kan ramme identitet og selvoppfattelse; det å ikke høre ordentlig til». Dette er viktige refleksjoner som denne studien problematiserer, nemlig at å oppleve hyppige kontroller av politiet som minoritet innebærer å bli sett på som utenfor majoritets-samfunnet.

I denne artikkelen vil jeg vise til en særegen kontekst der unge minoriteter ofte møter politiet, nemlig på visse videregående skoler i Oslo med overvekt av minoritets elever. Gjennom en kvalitativ studie av unge minoriteter i Oslo fant jeg at de unge kunne oppleve dette som å bli annerledes behandlet fra majoritetsbefolkningen. Politiets tilstedeværelse på videregående skoler i Oslo var ikke et tema som var en del av studien, men dukket opp i ulike sammenhenger der unge ble spurt om hva slags møter de har hatt med politiet. Politiets tilstedeværelse på skolen skulle vise seg å være en vanlig, dagligdags opplevelse for mange unge i de østlige og sørlige bydelen i Oslo. De hyppige politibesøkene på videregående skoler handler hovedsakelig om kriminalitetsbekjempelse, som hærverk, trusler, vold og narkotika, men også om å bygge positive relasjoner og forebygging av kriminalitet (Lid, 2007, s. 49). Kort sagt handler det altså om å sikre en tryggere hverdag for elever, hindre kriminalitet og bygge tillit. Disse intensjonene er ikke nødvendigvis det elevene erfarer, og møtene kan mot sin hensikt skape både frykt og mistillit til politiet.

Det er tre mål med denne artikkelen. For det første er studien viktig kunnskap om opplevelser til unge med minoritetsbakgrunn som erfarer hyppigere politikontakt i deres hverdag og sosiale liv. For det andre er det nødvendig kunnskap for polisier virksomhet at politiets nærvær, som gjerne har gode intensjoner, kan ha dystre effekter når det gjelder minoriteters følelse av tilhørighet i det norske samfunnet. Sist påpeker denne artikkelen at det er et behov for mer forskning på samspillet mellom ulike unge mennesker, både minoritet og majoritet, skole og politi. I noen tilfeller uttrykte unge en frykt for overdreven maktbruk og makt-demonstrasjon som med (rykter og) bruk av hunder og store politibiler. I tillegg beskrev flere unge problemer de hadde med politiets talemåte og kroppsspråk: og at de erfarte det som stigmatiserende, og at de ble «stempla som kriminell». Jeg hevder i denne artikkelen at det er viktig å se på slike mindre og større friksjoner i møtet mellom unge og politi for å forstå skepsis og mistillit til politiet utover slike skolebesøk. Særlig er denne artikkelen et bidrag til stemmer som ofte ikke blir hørt i disse debattene, nemlig unge menn og kvinner med minoritetsbakgrunn.

Metode

Studiet som denne artikkelen bygger på, er et større nordisk forsknings-samarbeid om etnisk unge minoriteters opplevelser i møte med politi samt temaer som tilhørighet og identitet. Denne artikkelen tar utgangspunkt i den norske delen gjennomført i Oslo med

semistrukturerte intervjuer og to fokusgrupper med 29 unge i alderen 16–25 år, med ett unntak der en 15-åring deltok etter godkjenning av foreldre, i tidsperioden oktober 2016 til februar 2017. Siden det er en overvekt av gutter og unge menn som blir stanset av politiet, har vi valgt å intervju majoriteten gutter/menn (23 informanter i Oslo), men også noen kvinner (seks informanter i Oslo). I denne artikkelen har ni informanter blitt valgt ut siden disse både gikk på videregående skole og hadde enten selvopplevd eller vikarierende erfaringer med hyppige politibesøk på skolene. To diskusjoner er hentet fra fokusgrupper, og de resterende er individuelle intervjuer.

Informantene som ble valgt ut til studien, bor i syv bydeler med høy andel minoritetsbefolkning fra ikke-vestlige bakgrunn i forhold til andre bydeler i Oslo. Ifølge Statistisk Sentralbyrå² er befolkningen med innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Tyrkia i fire av disse bydelene mellom 39 % og 47 %. I de tre andre bydelene er snittet mellom 18 % og 29 %. I andre bydeler i Oslo varierer andelen mellom 7 % og 15 %. Flere av bydelene i studien består av mennesker med gjennomsnittlig lavere inntekt og mer sosiale utfordringer i forhold til de vestlige bydelene i Oslo. Det er imidlertid stor variasjon innad i bydelene når det gjelder levekår, noe unge i studien også har beskrevet. Enkelte områder i samme bydel har større sammensatte utfordringer preget av fattigdom, sosialboliger, rus og kriminalitet, mens andre deler av nabolaget har bedre levekår i strøk med større andel privateid bolig og høyere inntekt. Skolene er gjerne plassert i de utvalgte bydelene eller i nærheten av der unge bor, og består av en større andel minoritetsbefolkning sammenlignet med andre Osloskoler. Det er i midlertid noen i studien som har valgt en skole lenger unna bydelen de bor i, og som gjerne beskriver vikarierende opplevelser av politiets skolebesøk blant deres venner som er bosatt og går på skole i bydelen de kommer fra.

Informantene er valgt ut på bakgrunn av at de har opplevd enten direkte kontakt med politiet, både positive og negative møter, eller har nære venner eller familie som har hatt kontakt med politiet. De har etnisk bakgrunn fra Asia, Midtøsten og Afrika, men har alle norsk som hverdagspråk, og majoriteten er enten født i Norge eller innvandret da de var små (null til tre år). Alle intervjuene er gjennomført på en anonym og frivillig basis, og jeg har derfor valgt å holde navn på skoler og områder skjult når jeg siterer informanter. Informantene er funnet gjennom ulike kilder for å sikre en størst grad av variasjon. Kilder for å finne de unge har vært ulike kommuneansatte, barnevernet, minoritetsrådgivere, ungdomsklubbledere, sosiale medier samt frivillige interesseorganisasjoner for minoriteter i Norge og «ildsjeler» i lokalmiljøer. Disse har igjen funnet fram til noen få informanter med ulik bakgrunn og erfaring med politiet. Enkelte har opplevd flere negative møter med politiet, andre har svært gode relasjoner til politiet, og de fleste er et sted midt imellom med både noen gode og noen negative erfaringer. Dette er unge som går på skole, noen tar eller ønsker å ta høyere utdanning, og flere har jobberfaring, og for øvrig ønsker de å holde seg på lovens side og unngå kontakt med politiet.

Analysen er basert på fortolkende metode (interpretive approach), både når det gjelder hva som er «sannhet», og hvordan man kan tolke denne sannheten. Dette innebærer at sannheten(e), det man i positivistisk metode vil kalle validiteten, og posisjonene til de som deler erfaringene sine, er sentrale og med på å forme forskerens forståelse av ulike samfunnsforhold (Bevir & Rhodes, 2006; Schwartz-Shea & Yanow, 2013). I analysen har jeg særlig lagt vekt på å se etter meninger, forståelser og diskurs av forhold som gjelder unges

2. Dataene er innhentet 19. juni 2019 gjennom SSBs databank og basert på tall fra 2019, <https://www.ssb.no/stat-bank/table/05752/tableViewLayout1/>.

opplevelser av politiets tilstedeværelse i deres hverdag. Eksempelvis det at informantene gjerne er norskfødte unge minoriteter i samfunn der de blir sett på som «innvandrere», preger deres oppfatning av kontroller og relasjoner med politiet spesielt, men også deres identitet i storsamfunnet. Det samme temaet i en gruppe etnisk norske unge i et homogent storsamfunn hadde kanskje sett annerledes ut. Med andre ord er tolkninger av disse unges meninger i lys av deres posisjoner, som hva de har erfart, det sentrale fortolkningsgrunnlaget i analysen. Det er viktig å merke seg at studien ikke er et forsøk på representativitet for unge minoriteter generelt i Oslo, men et utvalg med *bredde* og *dybde* med fokus på opplevelser og tanker de har gjort seg i møte med politiet. Dette innebærer både at andre informanter og andre forskere kan finne andre tolkninger av det samme fenomenet. Imidlertid var det tydelig i analysen at det sammenfallende med disse opplevelsene var at de delte *ulike historier* fra *ulike miljøer* om det *samme fenomenet*, nemlig politiets skolebesøk. Dette betyr at andre studier kan ettergå fenomenet, både kvalitativt og kvantitativt, for å utforske opplevelser fra flere miljøer (politi, andre skoler, ulike unge), tid, sted og situasjoner og danne et større forskningsgrunnlag på feltet.

Bakgrunn: Politiets tilstedeværelse på Osloskoler

I Osloskolene er det en plikt fra Oslo kommune om å anmelde straffbare forhold til politiet, som for eksempel vold, trusler og narkotikabruk og -salg.³ I tillegg har alle Osloskolene en egen politikontakt som de samarbeider med om bekymringer rundt miljøer og/eller individer (Oslo kommune, 2015). Lid (2007, s. 27) har i sin studie beskrevet hvordan det gjerne er to former for organisering av slikt samarbeid mellom skolen og politikontaktene. Den ene er at politiet har en fast dag i uka hvor de kommer til skolene og snakker med de som de har kontakt med, for eksempel miljøarbeidere, samt tilbringer noen timer der hvor de er tilgjengelig for publikum. Den andre formen for organisering er at politiet ikke har en fast dag, men i stedet er tilgjengelig etter behov og når de selv har tid til å stikke innom skolene. Det er lite nyere forskning på dette temaet, og det er i tillegg stadig politiske svingninger som påvirker politiets praksiser på feltet, men de unge i denne studien beskrev skolebesøk som gjerne var ukentlig.

Videre kan man si, litt forenklet, at det er et øst-vest-skiller i Oslo som utgjør store forskjeller når det kommer til unges levekår og sosial ulikhet, som nevnt i metoden. I østlige og sørøstlige deler av Oslo har tradisjonelle arbeiderklasse strøk blitt til områder med en høy andel minoritetsbefolkning. Samtidig består deler av villastrøkene i Oslo vest av «gylne ghettoer» (Andersen & Ljunggren, 2014), der noen av majoritetsbefolkningens rikeste klumper seg sammen. Som Hansen (2017, s. 257) skriver, er det derfor stor politisk enighet om at skolen skal være en plass som bidrar til å dempe sosioøkonomisk ulikhet og gi alle en lik sjanse til utdanning.

Imidlertid er opptaket til de ulike grunn- og ungdomsskolene basert på bosted, mens de videregående skolene er basert på karakter. Enkelte videregående skoler i Oslo øst og sørøst preges av lave karakterkrav og høy andel minoritetsbefolkning. Dette i seg selv er ingen grunn til at politiet skal patruljere skolene. Det er i stedet helheten av sosioøkonomiske problemer, kriminalitet og unge med færre muligheter som utgjør deler av årsaken til politiets hyppige besøk til disse skolene. Hyppige politibesøk til enkelte skoler er gjerne begrunnet på bakgrunn av særlig forebyggende arbeid, nemlig nærhet, forståelse av miljøer og kontakt

3. Forskrift om reglement for orden og oppførsel i Oslo-skolen, Oslo kommune, Oslo. Lastet ned 14.11.2017 ved Lovdata, <https://lovdata.no/dokument/OV/forskrift/2012-09-25-4966>.

over tid (Bjørge & Carlsson, 1999; Lid, 2007). Denne begrunnelsen, altså forebyggende arbeid, er ikke nødvendigvis opplevelsen skoleungdom sitter igjen med. I denne artikkelen fokuserer jeg ikke på hvorfor politiet er på disse skolene, men hva unge minoriteter opplever når politiet ofte er på skolene.

Opplevelser av politiet på skolen

Noen av informantene uttrykte frustrasjon over at politiet var til stede to til tre ganger i uken og i noen tilfeller daglig på de videregående skolene. De så på politiets tilstedeværelse som en måte å beslaglegge eller forhindre narkotika(salg) på, men de hadde liten eller ingen positiv interaksjon med dem. Særlig var det diskutert i en fokusgruppe med fire videregående elever om hvordan tilstedeværelsen av politiet skapte frykt, en grunn til panikk og tidvis var en ydmykende opplevelse for enkelte som hadde opplevd å bli snakket til eller tatt med av politiet. I denne diskusjonen kommer det fram at de unge ikke bare frykter politiets tilstedeværelse, men også at det er mangel på informasjon om hvorfor de er der, som igjen skaper en avstand mellom unge minoriteter og politiet. Flere steder diskuterer informantene sine meninger om at politiet er «ute etter dem», og at minoritetsbakgrunn spiller inn på det å føle seg mistenkeliggjort i større grad enn majoritetsbefolkningen.⁴

Gutt 1: (...) For å være ærlig så vet jeg ikke hva de [politiet] gjør der, det er egentlig veldig irriterende. Skolen er ikke sånn den var før, det er et helt annet miljø. Folk får panikk når de kommer, fordi da tenker folk at det har skjedd noe ikke sant. Jeg er jo i elevrådet på [videregående skole], og vi har tatt opp dette temaet flere ganger, og hvis de skal komme, så må de komme i vanlige klær. Sivile. Det hadde vært mye bedre for da skaper de ikke frykt, i hvert fall. Det kan godt være grunn til at de er der, som å sjekke narkotika. Men det er ikke grunn nok til å stå der og henge i kantina og se i lufta.

Gutt 2: Innimellom så hender de at det snakker med elever, men ellers så bare ser de etter om noen gjør noe dumt så de kan ta dem.

Jente 1: Ja, og så vet man jo ofte ikke hvorfor de er der. Også hvis man spør om hvorfor de er der, så får man jo bare svar som at «det har ikke du noe med», eller «det angår ikke deg».

Intervjuer: Sier politiet det?

Jente 1: Ja, eller lærere. Jeg gikk jo på [en skole] tidligere, og da var politiet også innom ganske ofte, og det var en barneskole. Barn syntes kanskje det er dritkult med politi, men på [den skolen] er det jo mange minoriteter, da, som kanskje har traumer siden det er ofte de med minoritetsbakgrunn at politiet er ute etter eller de de tar.

Gutt 1: Ikke bare det, men hvis man har en sak fra tidligere, så blir man ekstra redd og lurert på om politiet er ute etter meg igjen.

(...)

Intervjuer: Mange i politiet vil mene det er en positiv greie at de snakker med elevene på [videregående skoler], hva tenker dere om det?

4. Fokusgruppe med fire informanter, to jenter og to gutter i alderen 15–17 år, gjennomført 7.12.2016. Jenta på 15 år fikk godkjennelse av faren sin for å delta i fokusgruppen.

Gutt 1: Det er det ikke ass. Det er ikke positivt fordi de skaper frykt. Heller kom i forkledning enn å komme i den blå drakta si fordi det kan tas feil. Hvert fall hvis de kommer med den svære bilen sin rett utenfor skolen vår og parkerer der, så tenker man «hva har skjedd nå». De kommer aldri med den lille bilen, de kommer alltid med den svære der de kan putte folk inni bak.

Jente 1: Måten de tar med seg folk på også, hvis jeg hadde vært på skolen nå også hadde politiet tatt meg med mens alle stod å så på. Altså, hva er vitsen, det skaper jo bare dårlig rykte på...

Gutt 2: Ja, men hvis man har gjort noe dumt, så må det jo få konsekvenser.

Jente 1: Jaja, men du går gjennom nok konsekvenser når du sitter i avhør. Så sitter du i rettssak... Ja, jeg tenker det er måten de håndterer ting på.

Slike holdninger ble også diskutert i studiets andre fokusgruppe, dog med mer humor når de ble spurt om politiet kom til skolen deres. Denne humoren indikerer også at politiets tilstedeværelse var overdreven og uforholdsmessig til problemene på skolen de gikk på. Følelsen av at politiet «bodde» på skolen deres og overvåket dem, er en oppfatning som skaper distanse mellom disse de unge og politiet.⁵

De bor der, de har sånn politibobil der, med seng. Jeg tok en video av den. Det er politi der hver dag, og så er det politibobil der også.

De foregående sitatene er tatt fra fokusgrupper, og det er derfor mulig at informantenes holdninger er noe overdrevet når de er sammen med vennene sine i stedet for alene med intervjueren. Derfor skal vi videre se på noen av de individuelle intervjuene om temaet skolebesøk.

I et intervju med en jente kom det særlig fram hvordan temaer som rus og narkotika ble feil håndtert av politiet, slik hun så det, og at det var særlig et problem at hunder ble brukt til dette formålet. Her er det viktig å merke seg at det er en enkeltopplevelse denne jenta refererte til da hun diskuterte politiets bruk av hunder, men at det hadde store personlige konsekvenser for henne når det gjaldt hvordan hun opplevde denne kontakten. Denne jenta opplevde politiets framgangsmåte som delvis aggressiv og unødvendig bruk av makt. Siden hun var personlig markert av en hund, opplevde hun at hun ble ydmyket foran hele klassen, noe hun følte var en unødvendig belastning. Hun mener at det er et skille mellom et område som Oslo S – der hvem som helst kan bli stoppet, og det ikke er i nærheten av bosted, venner, klassekamerater eller familie – og skolen. Sted og tilhørighet er velkjente sensitive temaer når det gjelder kontakt med politiet (Gray & Manning, 2014; Peterson, 2008) og situasjoner der unge blir møtt av politiet i egne områder og miljøer, kan skape frustrasjon.⁶

Det er en god del politi på [videregående skole], hver dag, senest i dag. De er der for å snakke med elevene, men mest miljøteamet som de samarbeider med. I sommer var det en patrulje inne med hunder. Jeg syntes ikke det er greit. Hvis skolen først har mistanke til en elev om rus, så tenker jeg man skal heller sende en bekymringsmelding til barnevernet heller enn at man skal ha en hundeksjon på skolen og utsette en enkelt elev foran en hel klasse. Hvis du blir markert av hunden, så ser hele klassen det. Jeg ble utsatt for det, men jeg hadde ikke stoff på meg. Jeg hadde på meg en jakke jeg hadde kjøpt av en person som tydeligvis hadde hatt stoff på seg. Hele klassen min i tre måneder trodde at jeg gikk på stoff, og det var en periode jeg var mye dårlig, så jeg var mye borte fra skolen, så de kobla det til rus.

5. Informant 25 i fokusgruppe 2, syv gutter i samme vennegjeng i alderen 17–25 år, flertallet var 17 år. Intervjuet 15.1.2017.

6. Informant 7, jente 17 år, intervjuet 23.11.2016.

Også syntes jeg ikke det er greit å bli utsatt for noe sånt foran alle. Det er noe annet om noe sånt skjedde på Oslo S, da blir du ikke lagt merke til, men på en skole der alle kjenner alle. Det er ikke sikkert den personen [som ruser seg] har det så bra med seg selv, men gjør det for å bli kvitt tanker og følelser. Jeg er ikke for rus, men jeg forstår hvorfor noen begynner med det.

Intervjuer: Så du syntes at hunder på skolen er overdreven maktbruk fra politiet?

Ja, fordi de må ha 51 % mistanke for å ransake en person. Altså de har jo ikke det når det slipper inn hunder i en klasse på 30 elever. Da har ikke du siktet deg mot en person, men du slipper løs hunder inntil den markerer noe. Da er det litt misbruk av makt fordi da har du en hund som du slipper løs til den markerer en person. Da følger du ikke den strafferammen som du egentlig skal [51 % mistanke] fordi de kan ransake noen. Jeg følte meg veldig utsatt når hunden markerte meg.

I andre intervjuer kom det tydelig fram hvordan vikarierende erfaringer med hundepatruljer også påvirket de unges syn på møte med politiet. Her er det ikke om eller hvor ofte det kommer en hundepatrulje som er sentralt, men hvordan unge opplever politiets framgangsmåte sett gjennom deres egne og deres venners øyne. Hunder er et symbol på at politiet har gått for langt og bruker for kraftige eller overdrevne midler i sin tilnærming til unge. Selv om hundepatruljer verken kom ofte eller var selvopplevd for de unge, skapte slike opplevelser en ekstra distanse og frykt for politiet. På mange måter har de unge satt spørsmålstegn ved politiets legitime maktbruk i disse intervjuene. Som denne jenta sa da hun fortalte om forholdene på en skole i hennes bostedsområdet, men ikke der hun selv gikk på skole:⁷

Nei, der [hvor hun går på skolen] er ikke politiet. Men jeg kjenner en del som går på [videregående skole], der er det politi. Noen av dem vet hvorfor politiet er der, mens andre syntes de går over grensa. Som når de dukker opp med hunder på skolen, for det har skjedd. Noen føler jo at det går utover dem [vennene hennes] når det bare er snakk om noen få som er i dårlig miljø og skolerykte, mens andre syntes bare det er morsomt, mens andre igjen føler det er ubehagelig at de kommer på skolen og sjekker tingene dine.

Intervjuer: Er det mange som mener at hundepatrulje går over grensa eller syntes det er skremmende?

Jeg syntes ikke det er passende i det hele tatt, det burde være en veldig, veldig høy terskel for å gjøre noe sånt.

Intervjuer: Hva er den terskelen for deg?

Du må være helt sikker på at det er noe dop på skolen og at det er verdt å gjøre det, og hvis eleven eller de det gjelder var litt samarbeidsvillige, så skulle det ikke være noe behov for å gjøre det. Eller det skulle ikke være noen grunn til å gjøre det. Hele skolen trenger ikke den oppmerksomheten. Men selvfølgelig, jeg vet ikke hva de har gjort, og hvor langt de har gått. Men jeg tror ikke heller det er et sånt narkomiljø [på skolen] så jeg tror ikke det er nødvendig. Jeg tror ikke det har gått så langt at det ikke er noen annen mulighet enn det, da.

Det er en relativt klar idé («en veldig, veldig høy terskel» eller «51 % mistanke») i begge de siste sitatene om hva informanten mener er lov og ikke lov når det gjelder politiets maktbruk. På mange måter har de to informantene (informant 7 og 14) en holdning til hva som er politiets legitime maktbruk, og når en grense krysses for hva som er legitimt.

Videre på temaet om politiets legitimitet var det flere som diskuterte problematikken rundt det at politiet kun besøkte skoler med høy andel etniske minoriteter på Oslos østkant,

7. Informant 14, jente 17 år, intervjuet 16.12.2016.

noe som ble sett på som stigmatiserende overfor de med annen etnisk bakgrunn. Dette forsterket de unges inntrykk av «oss» og «dem» og tilhørighet i det norske samfunnet. Som samme informant (14) forklarte da hun blir spurt om det har noen betydning at de unge har en etnisk minoritetsbakgrunn:⁸

Jeg ville ikke være så naiv å si at det ikke har noen effekt. Det gjør det definitivt. Men jeg vet ikke hvor stort problemet er. Men det å si at det ikke gjør det, det er ganske naivt. Man ser flere enkelthendelser at det er slik, og når det er sånne aksjoner med politiet på skolene, så velger de bare noen, ikke for eksempel Ullern. Skolene her har fått et navn og rykte på seg. Det er sikkert problemer på andre skoler også, de er bare flinkere til å skjule det, og de er kanskje mer skoleflinke. Kanskje litt annen bakgrunn. Det er ikke utelukkende derfor, men jeg tror det er en viktig faktor. Ungdommene i andre deler av byen, som på vestkanten, er også flinkere til å drive med flere ting som idrett og gjør andre ting. Men samtidig, når de er på fester, så gjør de også mye av det samme. Ungdommen her bryr seg kanskje ikke så mye om andre ting. Så da er det lett for dem å få stempel. Det er jo mange sosioøkonomiske forskjeller i byen. Det er også en faktor. Ressurssterke ungdommer er det mer forventninger til, man forventer ikke at de holder på med kriminelle ting. Også tror man det motsatte når det gjelder elever ved [skole] som man tenker har mindre ressurser, og som har lettere for å havne i et dårlig miljø. Det gjelder jo selvsagt ikke alle her.

Følelsen av å bli stigmatisert på grunn av sosioøkonomiske faktorer i kombinasjon med minoritetsmiljøer ble også trukket frem av andre informanter. En annen informant forteller i sitatet under både om diskurser blant unge når det gjelder holdninger til politiet, og hans personlige erfaringer. Det kommer tydelig fram hvordan politiet av mange kan oppfattes som noe positivt, men også at det er problematiske tilfeller som handler om «oss/dem»-tenkning og det å bli stigmatisert. Politiets tilstedeværelse på skolen blir her tolket både som nøytralt og noe som forstås på grunn av enkelthendelser som har vært ubehagelige for elever, men også problematisk fordi andre elever føler seg «stempla som kriminelle». Denne unge mannens opplevelser som mistenkeliggjort på grunn av ytre kjennetegn (i dette tilfellet særlig lue og hansker) var en feilet strategi fra politiet, som ikke klarte å skille mellom «faktiske» problemelever og de andre, slik jeg tolker hans utsagn:⁹

(...) Det var en hendelse i fjor at en elev ble slått med hammer, så det var en skummel opplevelse for de fleste. Så det er greit at politiet er her, og det tenker mange, men det er også mange som ikke syntes det. Som føler seg stempla som kriminelle, som lurte på hvorfor de ikke går på andre skoler, hvorfor går de ikke til vestkanten? «De prøver bare å fange oss og setter oss i dårlig lys», det er mye sånn.

Men en gang jeg selv var i kantina, og jeg hadde ikke gjort noe galt, jeg driver ikke med noe kriminelt, så hadde jeg på meg lue og hansker fordi det var kaldt. Da kom det to politimenn bort til meg, han ene så meg fra utgangen, så så han på meg, jeg visste det var meg han ville snakke til for jeg så det på han. Så sa han «fryser du eller» og jeg «ja, faktisk», og han sa «er det normalt å ha på seg luer og hanske inne»? Jeg bare «normalt, jeg kom nettopp inn». Hva faen er det du skjuler, var måten han snakket til meg på. Jeg syntes det var rart fordi nå er jeg på lovens side og så kommer han og snakker sånn. Jeg tenkte at han burde gjøre jobben sin og ikke bare snakke med hvem som helst. Den var litt irriterende, jeg ble nervøs selv om jeg ikke hadde gjort noe, når er det ulovlig å ha på seg hansker og lue inne? Jeg syntes ikke de burde komme til skolen for å snakke med alle sammen som de syntes ser mistenkelige ut, fordi de ser mistenkelige ut. Det kan være provoserende for mange, for da føler man seg stempla som kriminelle selv om de ikke er det. Så det er greit at de kommer til skolen hvis de faktisk veit hvilke elever som driver med tull eller hvem de føler drive med tull, som de kanskje har sett gå inn på toalettet eller utenfor skolen. Gå og snakk med dem, ikke alle sammen eller hvem som helst.

8. Informant 14.

9. Informant 13, mann 23 år, intervjuet 15.12.2016. Informanten tok opp igjen videregående etter noen års fravær.

En annen informant beskrev disse hyppige politibesøkene fra en litt annen vinkling; han mente blant annet at det var måten «innvandrere» manglet respekt for politiet på, i motsetning til «nordmenn», som var problemet. Sitatet under vise en tolkning av «oss/dem»-problematikken som skiller seg noe ut fra de andre i studien. Samtidig reflekterer denne personen også over hvordan små ting som talemåte og kroppsspråk var sentralt i at det ble avstand og friksjoner mellom politiet og minoriteter. Det kommer i tillegg fram at enkeltopplevelser og vikarierende erfaringer er helt sentralt når det gjelder forming av ideer og holdninger til politiet, noe som skaper negative rykter om at politiet skal «ta dem» heller enn å hjelpe dem:¹⁰

Politiet er veldig ofte her, men jeg har aldri egentlig prata med dem her. Det hender de kommer til [vide-regående skole], og da tenker man «oj, er det noe som skjer?». Det handler om at her på østkanten er det flere gjenger. Det er områder som kan være skummelt for politiet, så da skjønner jeg at politiet går rundt og sjekker her. Det er ikke naturlig at de 40 personene skal bare stå der og prate med hverandre. Men jeg føler at nordmenn ofte går i små grupper. De går ofte to og to sammen, to gutter eller to jenter, eller omvendt. Så da tenker man ikke at det er noe farlig, men når det står sånn 40 og 50 stykker sammen, da er det sånn «oj, oj». Men jeg tror ikke det har noe med utlendinger og norsk å gjøre. Sannheten er at norske oppfører seg bedre, de klarer å snakke på en måte med respekt. Mens mange utlendinger mangler evnen til å snakke tilbake til politiet med respekt. Det er jo på grunn av alle ryktene som går om politiet, at politiet er der for å ta dem, ikke for å hjelpe deg. Det er det de har misforstått.

Intervjuer: Hvorfor tror du det er en holdning blant minoriteter om mangel på respekt for politiet?

Det er jo selvfølgelig på grunn av venner. Her om dagen satt vi og snakket blant oss venner på skolen, og da var det kompis som fortalte at politiet kom på døra og skulle ta moren hans. Det er sånn hos oss, en ære, at ingen skal røre moren din. Det er sånn automatisk instinkt. Så han [kompisen min] prøvde å forsvare moren sin så han ikke skulle bli tatt. Det traff meg. For det er sånn at ingen skal ta moren din fra deg. De kunne snakket med henne på hundre forskjellige måter, men de valgte å bruke kraft. Det er akkurat disse ryktene som går som ødelegger synet på politiet.

Diskusjon

Studien belyser sammenhengen mellom minoritetsopplevelser vis-a-vis majoritetssamfunnet, tillit til politiet og politiets nærvær i enkelte skolemiljøer samt opplevd stigma. For det første viser studien at det er spenninger mellom politi og skoleelever med minoritetsbakgrunn bosatt i Oslo øst eller sørøst. Skolen representerer på mange måter «territoriet» til de unge; det er der de oppholder seg store deler av dagen, og der de har mye av sin sosiale omgangskrets. Videre opplever mange i disse områdene en territoriell stigmatisering slik Rosten (2017) beskriver det, nemlig at politikere og media er med å skape et stigma knyttet til området de er bosatt i. Begrepet er hentet fra Loïc Wacquants arbeid med temaet getto i amerikanske gettoer og franske *banlieur*. Dette betyr ikke at bydelene ligner på Chicago eller Paris, men at mange unge opplever både faktiske sosioøkonomiske problemer relativt til majoritetsbefolkningen og et stigma knyttet til å være fra disse områdene blant utenforstående i møte med offentligheten, som politi og potensielle arbeidsgivere. Dette gjenspeiles særlig ved debattene knyttet til øst-vest-problematikk i Oslo, der unge i denne studien antar at skoler blant mer ressurssterke mennesker bosatt på vestkanten slipper disse møtene med politiet.

10. Informant 17, gutt 17 år, intervjuet 20.12.2016.

Begrepet stigma i denne artikkelen er videre tolket fra de unges beskrivelser om «stempling» eller å bli «stempla» i studien, nemlig at de som individer, gruppeminoriteter og områdetilhørighet opplever en fremmedgjøring av seg selv gjennom blant annet hyppige møter med politiet. Goffman (1990 [1963], s. 12–13) beskriver stigma som et misforhold mellom symbolsk og faktisk sosial identitet. Det betyr altså at et individ eller grupper blir tillagt egenskaper som andre ser ned på, eller selv har følelsen av å bli sett ned på, avhengig av hva slags relasjoner og sammenheng det er snakk om i samfunnet. Stigma er altså ikke én ting som for eksempel et handikap eller minoritetsstatus i seg selv, men heller verbale uttrykk for annerledeshet og utenfor normen i gitte samfunn og tider. Denne studien belyser koblingen mellom sosial identitet og ulike, men hyppige politimøter. I den større nordiske studien (Haller et al., 2018; Solhjell, Saarikkomäki, Haller, Wästerfors, & Kolind, 2019; Wästerfors & Burcar Alm, 2019) fant vi at særlig unge menn opplevde at de hyppige politimøtene gjorde at de var nødt til å tenke på seg selv som en trussel for den etnisk nordiske majoriteten fordi de stadig ble assosiert med politi og kriminalitet. I dette fokuset på skoler i Oslo øst og sør er det spesielt sammenhengen mellom etnisk mangfold, relativt større fattigdom sammenlignet med andre bydeler og frekventering av politi som utgjør et stigma. Unge menn og kvinner opplever at de blir behandlet som avvikere ved at det er behov for større politikontroller, og at de gjerne som gruppe blir assosiert med gjenger og unge kriminelle gjengangere i media og debatter.

Videre belyser studien de unges tillit til politiet gjennom opplevelsene av hyppige skolebesøk ved at de antar at de blir kontrollert oftere og ikke får samme behandling som majoritetsbefolkningen. Informantene i studien beskriver på mange måter en uro gjennom politiets nærvær; uniformen, de store bilene og hunder er skremmende. Denne uroen er med på å forsterke mistillit. Politiets arbeid for å forebygge kriminalitet er motsetningsfylt, noe som kommer klart fram gjennom informantene. Politiet skal på den ene siden bygge relasjoner og skape tillit, men på den annen side avskrekke for å stoppe kriminalitet. I motsetning til sosialarbeidere, lærere og andre fagpersoner, som også jobber med relasjoner, tillit og trygghet, symboliserer politiet en helt bestemt makt og autoritet. Myhre Lie (2015, s. 54) beskriver i lys av dette hvordan politiet møter motstand i det som fra politiets side er ment å være en hyggelig og åpen kontakt, nemlig at politiet er så vant til uniformering at de glemmer at unge kan assosiere dette med at noe kriminelt har skjedd, eller at de selv er involvert i noe kriminelt.

Denne forståelsen av minoritetsopplevelser i lys av politiets nærvær og spørsmål om tillit kan settes i sammenheng med den større faglitteraturen på prosessuell rettferdighet, altså om hvordan individer mener de blir behandlet i møte med politiet. Dette er særlig relevant når man går i dybden av opplevelser blant unge som faktisk møter politiet i hverdagen, i motsetning til den generelle befolkningen, som er målet i politiets innbyggerundersøkelser. Sentralt i forskning på prosessuell rettferdighet er at det er noen grupper og individer som i større grad møter politi, nemlig unge menn i byer, gjerne med minoritetstilhørighet og/eller i fattigere bydeler, og at de ofte uttrykker mer urettferdig behandling (Carr, Napolitano, & Keating, 2007; J. M. Gau & Brunson, 2010; Hagan, Shedd, & Payne, 2005). Dette er gjerne forskning basert på store amerikanske eller engelske byer hvor forholdene er betraktelig annerledes. Samtidig er noe av det underliggende felles, nemlig at det er snakk om bydeler med høy andel minoriteter der unge møter politi jevnlig i tilstedeværelse, kontroll-situasjoner eller hendelser. Den nordiske forskningen er relativt liten, men det er mye som tyder på at minoriteter i større grad blir kontrollert, og at det ofte er mer negative erfaringer i samfunn som ellers preges av eksepsjonell høy tillit til politiet (Haller et al., 2018; Holmberg & Kyvsgaard, 2003; Kääriäinen & Niemi, 2014; Pettersson, 2013; Solhjell et al., 2019;

Sollund, 2007). Selv om disse møtene kan være vidt forskjellige, er de likevel relevante for å forstå opplevd rettferdighet som igjen påvirker synet på tillit til politiet.

Opplevd rettferdighet i situasjoner der unge minoriteter føler de blir oftere kontrollert, bør også settes i sammenheng med hva slags opplevelser politiet har i disse situasjonene. Denne studien har ikke undersøkt politiets opplevelser, men dette er noe som bør forskes på videre. Sollunds (2007, s. 116–117) studie har beskrevet disse relasjonene i sin forskning. Her viser hun til at det er kontekster der politiet oftere patruljerer, og der det kan oppstå en kultur blant enkelte politibetjenter som har «kortere lunte» enn de burde ha fordi de utsettes for de samme situasjonene. Et eksempel er fylleslagsmål hvis de har ansvar for trygghet i sentrum på nattestid. Dette er slitasje som kan forklare hvordan politiet kan gå fram på en mer konfronterende måte, noe som igjen kan oppfattes som urettferdig for de involverte. Andre situasjoner der politiet kan oppleve hverdagslitasje, er i nabolag med større andel unge med minoritetsbakgrunn som har sitt sosiale liv mer ute i det offentlige, som parkområder eller utenfor det lokale kjøpesenteret, og kan uttrykke seg tøffere i møte med politiet. Som Haller mfl. (2018) beskriver, er dette situasjoner der politiet og unge minoriteter gjensidig provoserer hverandre gjennom nedlatende kroppsuttrykk, holdninger m.m.. Det er altså en hverdagslitasje også fra de unges side når det gjelder hyppige møter med politiet. Dette kan over kortere og lengre tid påvirke prosessuell rettferdighet hos de unge, som opplever å bli møtt negativt av politiet, og de har også en tolkning av at rettsapparatet ikke er ment for dem. Med andre ord kan gode intensjoner om politinærvær i utsatte områder virke mot sin hensikt når det kommer til opplevd rettferdighet.

Konklusjon

Politiets oppgaver, både å avskrekke og forebygge, er konfliktfulle. På den ene siden handler det om å stanse kriminalitet og straffeforfølgning og på den andre siden om å bygge gode relasjoner med potensielt sårbare grupper eller nabolag som preges av større utfordringer. Intensjonene til politiet er gjerne godt begrunnet i kontroll på skoler med enkeltelever og mindre miljøer som skaper uro og begår kriminalitet som narkotikasalg. Disse intensjonene er imidlertid ikke hva informantene i denne studien beskriver. Noe av det problematiske er nettopp at vi i studien har snakket med unge som verken har et kriminelt rulleblad eller har hatt direkte kontakt med politi som mistenkte. Det er med andre ord opplevelser av at unge med minoritetsbakgrunn føler seg stigmatisert vis-a-vis majoritetssamfunn, som innebærer at politiet må revurdere kommunikasjon og forstå hvordan hyppige politimøter kan oppleves som urettferdig. Jeg vil i denne artikkelen hevde at det er god grunn til å ta de unges perspektiver på alvor fordi de bidrar til å forme deres følelse av stigma i det norske samfunnet, som igjen kan påvirke opplevd rettferdighet og tillit til politiet.

I lys av denne studien er det verdt å peke på noen anbefalinger. For det første er det viktig at kommunikasjonen om når og hvorfor politiet er på skolene, blir gjort forståelig. Det handler om hvilke oppgaver politiet skal løse, både når det gjelder konkrete kriminelle miljøer og der de skal jobbe med å skape gode relasjoner, samt hvordan dette blir kommunisert. For det andre gir de unge uttrykk for at det er helt konkrete ting som skaper frykt og uro, nemlig det synlige politiet iført uniform og med store politibiler samt enkelte tilfeller der hundepatruljer er brukt. Dette kan skape mer avstand enn tillit. Når tilliten til politiet i denne gruppen er tidvis lav, er det grunn til å vurdere både synlighet og kommunikasjon, avhengig av oppdraget. For det tredje er det viktig at politikere, rektorer og lærere jobber med å skape gode skolemiljøer. Skolene bør ikke støtte seg for mye på politiet, men ha klare retningslinjer om når det er nødvendig å involvere dem. Politikere som utformer skolepoli-

tikken, kan legge føringer for bedre skolemiljøer. Når noen skoler er preget av at enkelte elever og miljøer skaper uro som fører til hyppige politibesøk, er det viktig å tenke både kortsiktige og langsiktige strategier for å hindre en slik utvikling. For det fjerde er det viktig med mer forskning på dette feltet. Denne studien har gitt et innblikk i opplevelsene til enkelte unge, men det er behov for mer forskning på andre unges erfaringer, både i majoritets- og minoritetsbefolkningen, ulike bydeler i Oslo og andre byer i Norge. Det er også nødvendig å forske mer på politiets perspektiver på skolebesøk.

Takk: Denne forskningen ble til gjennom finansiering fra Nordisk samarbeidsråd for Kriminologi (NSfK) og Politihøgskolen. Jeg ønsker også å takke Helene Gundhus og de to anonyme fagfellene som ga meg gode råd til denne artikkelen.

Bibliografi

- Andersen, P. L., & Ljunggren, J. (2014). Gylne ghettoer. Inntektselitens bostedssegregering i Oslo, 1980-2005. In O. Korsnes, M.N. Hansen, & J. Hjelldrekk (red.), *Elite og klasse i et egalitært samfunn*. (s. 126-143). Oslo: Universitetsforlaget.
- Bevir, M., & Rhodes, R.A.W. (2006). Defending Interpretation. *European Political Science*, 5, 69-83. <https://doi.org/10.1057/palgrave.eps.2210059>
- Bjørge, T., & Carlsson, Y. (1999). *Vold, rasisme og ungdomsgjenger*. Oslo: Tano Aschehoug forlag.
- Bradford, B., & Jackson, J. (2015). *Enabling and Constraining Police Power: on the Moral Regulation of Policing*. London: LSE Law, Society and Economy Working Papers 23/2015.
- Brunson, R.K. (2007). "Police Don't Like Black People": African-American Young Men's Accumulated Police Experiences*. *Criminology & Public Policy*, 6(1), 71-101. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2007.00423.x>
- Carr, P.J., Napolitano, L., & Keating, J. (2007). We Never Call The Cops And Here Is Why: A Qualitative Examination Of Legal Cynicism In Three Philadelphia Neighborhoods*. *Criminology*, 45(2), 445-480. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2007.00084.x>
- Finstad, L. (2018). *Hva er politi?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Gau, J.M., & Brunson, R.K. (2010). Procedural Justice and Order Maintenance Policing: A Study of Inner-City Young Men's Perceptions of Police Legitimacy. *Justice Quarterly*, 27(2), 255-279. <https://doi.org/10.1080/07418820902763889>
- Gau, J.M., & Brunson, R.K. (2015). Procedural Injustice, Lost Legitimacy, and Self-Help: Young Males' Adaptations to Perceived Unfairness in Urban Policing Tactics. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 31(2), 132-150. <https://doi.org/10.1177/1043986214568841>
- Goffman, E. (1990 [1963]). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. London: Penguin Books.
- Gray, D., & Manning, R. (2014). 'Oh my god, we're not doing nothing': Young people's experiences of spatial regulation. *British Journal of Social Psychology*, 53(4), 640-655. <https://doi.org/10.1111/bjso.12055>
- Hagan, J., Shedd, C., & Payne, M.R. (2005). Race, Ethnicity, and Youth Perceptions of Criminal Injustice. *American Sociological Review*, 70(3), 381-407. <https://doi.org/10.1177/000312240507000302>
- Haller, M.B., Solhjell, R., Saarikkomäki, E., Kolind, T., Hunt, G., & Wästerfors, D. (2018). Minor harassments: Ethnic minority youth in the Nordic countries and their perceptions of the police. *Criminology & Criminal Justice*, First online. <https://doi.org/10.1177/1748895818800744>
- Hansen, M.N. (2017). Segregering og ulikhet i Oslo-skolen. I J. Ljunggren (red.), *Oslo: Ulikhetens by* (s. 257-275). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Holdaway, S. (1996). *The Racialisation of British Policing. Black or white?* London: Palgrave Macmillan Press Ltd.
- Holmberg, L., & Kyvsgaard, B. (2003). Are Immigrants and Their Descendants Discriminated against in the Danish Criminal Justice System? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 4(2), 125-142. <https://doi.org/10.1080/14043850310020027>
- Ipsos. (2017). *Politiets innbyggerundersøkelse 2017*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/innbyggerundersokelsen/innbyggerundersokelse-2017.pdf>

- Kääriäinen, J., & Niemi, J. (2014). Distrust of the Police in a Nordic Welfare State: Victimization, Discrimination, and Trust in the Police by Russian and Somali Minorities in Helsinki. *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, 12(1), 4–24. <https://doi.org/10.1080/15377938.2013.819059>
- Lid, S. (2007). *Samarbeidet mellom skole og politi – et tveegget sverd*. (Masteravhandling i kriminologi), Universitetet i Oslo, Oslo.
- Murphy, K., & Mazerolle, L. (2016). Policing immigrants: Using a randomized control trial of procedural justice policing to promote trust and cooperation. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 51(1), 3–22.
- Myhre Lie, E. (2015). *I Forkant: Kriminalitetsforebyggende Politiarbeid* (2. utgave ed.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Peterson, A. (2008). Who ‘Owns’ the Streets? Ritual Performances of Respect and Authority in Interactions Between Young Men and Police Officers. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 9(2), 97–118. <https://doi.org/10.1080/14043850802450104>
- Pettersson, T. (2013). Belonging and Unbelonging in Encounters Between Young Males and Police Officers: The Use of Masculinity and Ethnicity/Race. *Critical Criminology*, 21(4), 417–430. <https://doi.org/10.1007/s10612-013-9199-y>
- Rosten, M.G. (2017). Territoriell stigmatisering og gutter som «leker getto» i Groruddalen. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(1), 53–70.
- Schwartz-Shea, P., & Yanow, D. (2013). *Interpretive Research Design: Concepts and Processes*. London: Taylor & Francis.
- Solhjell, R., Saarikkomäki, E., Haller, M.B., Wästerfors, D., & Kolind, T. (2019). “We are Seen as a Threat”: Police Stops of Young Ethnic Minorities in the Nordic Countries. *Critical Criminology*, 27(2), 347–361. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10612-018-9408-9>
- Sollund, R. (2006). Racialisation in police stop and search practice – the Norwegian case. *Critical Criminology*, 14(3), 265–292. <https://doi.org/10.1007/s10612-006-9012-2>
- Sollund, R. (2007). *Tatt for en annen: En feltstudie av relasjonen mellom etniske minoriteter og politiet*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Van Craen, M., & Skogan, W.G. (2015). Differences and similarities in the explanation of ethnic minority groups’ trust in the police. *European Journal of Criminology*, 12(3), 300–323. <https://doi.org/10.1177/1477370814535375>
- Wästerfors, D., & Burcar Alm, V. (2019). ‘They are harsher to me than to my friend who is blonde’. Police critique among ethnic minority youth in Sweden. *Journal of Youth Studies*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/13676261.2019.1592129>